

Sygn. akt II UK 727/15

POSTANOWIENIE

Dnia 21 listopada 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z wniosku L. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.
o emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 21 listopada 2016 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 3 czerwca 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 3 czerwca 2015 r. zmienił zaskarżony apelacją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. wyrok Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w O. z dnia 29 września 2014 r. i oddalił odwołanie wniesione przez ubezpieczonego L. S. od decyzji organu rentowego z dnia 5 maja 2014 r., odmawiającej przyznania mu prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Ubezpieczony L.S. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 10 września 2015 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. oraz art. 316 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., a także art. 247 k.p.c., art. 252 k.p.c., art. 382 k.p.c. i art. 386 § 1 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie jego skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący stwierdził, że jest ona oczywiście uzasadniona, ponieważ „w toku postępowania apelacyjnego i podejmowanych czynności decyzyjnych związanych z wydaniem zaskarżonego orzeczenia nie została zrealizowana zarówno funkcja rozpoznawcza jak i kontrolna tego sądu, zgodnie z założeniami zawartymi w uchwałach Sądu Najwyższego mających moc zasad prawnych – z 23.03.1999 r., III CZP 59/98 (...) i z 31.01.2008 r., III CZP 49/07 (...)”. W opinii skarżącego, skarga kasacyjna jest zarazem oczywiście uzasadniona z uwagi na naruszenie normy art. 382 k.p.c. w postępowaniu przed sądem drugiej instancji. Uprawnienie sądu drugiej instancji do swobodnej oceny dowodów nie może prowadzić do dowolności, bowiem nakłada na ten sąd obowiązek wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, co dla sądu apelacyjnego oznacza obowiązek wszechstronnego rozważenia także argumentów, którymi kierował się przy ocenie dowodów sąd pierwszej instancji. W razie rozbieżności niezbędnym minimum jest wskazanie przez sąd drugiej instancji przyczyn, dla których ocena dokonana przez sąd pierwszej instancji okazała się wadliwa i na czym ta wadliwość polegała. Zdaniem skarżącego, w niniejszej sprawie takiego ustosunkowania się do materiału i oceny stanowiska sądu pierwszej instancji jednak zabrakło - Sąd Apelacyjny po prostu przedstawił swoje stanowisko, nie odnosząc się do ustaleń i wniosków postępowania pierwszoinstancyjnego.

Ponadto, zdaniem skarżącego, w sprawie występuje wątpliwość związana ze stosowaniem przepisów rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 11 stycznia 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe. Sąd Apelacyjny orzekający w sprawie przyznał temu rozporządzeniu walor równorzędny lub nawet przewyższający możliwość stosowania przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. Stwierdzenie takie zawarte jest w sformułowaniu, że sąd nie obowiązują ograniczenia dowodowe zawarte w przepisach rozporządzenia. Jednak Sąd Apelacyjny sformułował wymóg stosowania się przez Sąd do przewidzianej tymże rozporządzeniem hierarchii dowodów, przy czym: „...nie jest natomiast dopuszczalne oparcie się wyłącznie na zeznaniach świadków, w sytuacji gdy z dokumentów wynikają okoliczności przeciwne”. Zdaniem skarżącego,

wykładnia taka pozostaje w sprzeczności z normami art. 472 i 473 k.p.c., które liberalizują wręcz normy postępowania dowodowego.

Skarżący podniósł również, że zgodnie z poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy - o zaliczeniu do okresu zatrudnienia pracownika pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze decyduje nie nazwa stanowiska pracy zajmowanego przez pracownika oraz fakt umieszczenia tego stanowiska w zakładowym wykazie stanowiskowym, lecz rodzaj pracy (charakter pracy) na tym stanowisku. Zdaniem skarżącego, z powyższego wynika, że w praktyce sądowej stosowanie źródeł dowodowych o charakterze osobowym (zeznania świadków) może być stosowane bez ograniczeń. Z uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego wynikałoby wszelako, że praktyka ta wobec brzmienia i interpretacji rozporządzenia wykonawczego wymienionego przez Sąd Apelacyjny wymaga wykładni.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości

stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Oceniając wniosek skarżącego o przyjęcie jego skargi kasacyjnej do rozpoznania, Sąd Najwyższy zauważa przede wszystkim, że wniosek ten wskazuje co prawda na potrzebę wykładni przepisów rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 11 stycznia 2011 r., ale z przedstawionego w uzasadnieniu tej części wniosku wyводу nie wynika, które konkretnie przepisy powołanego rozporządzenia wymagają wykładni oraz jakie wątpliwości wywołuje ten akt prawny. Nieodwołanie się do żadnego przepisu prawa, uniemożliwia natomiast uznanie, że w sprawie występuje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2005 r., III PK 67/05, niepublikowane). Ponadto, powołanie się we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na potrzebę wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania przez skarżącego, że na podstawie tych samych przepisów prawnych w różnych sprawach tego samego rodzaju podejmowane są rozbieżne rozstrzygnięcia sądowe, które nie znajdują przekonującego uzasadnienia w różnicach wynikających z ustaleń sądu dotyczących okoliczności faktycznych lub prawnych w tych sprawach, czego również brakuje w ocenianym wniosku. Konieczne jest także opisanie owych wątpliwości lub rozbieżności, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a nadto przedstawienie przez skarżącego własnej propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03; z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04; z dnia 30 stycznia 2003 r., I PZ 124/02; z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04; z dnia 28 grudnia 2004 r., I PK 181/04; z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07). Niezależnie od wyżej wskazanych mankamentów, ta część wniosku skarżącego nie spełnia wymaganych warunków również z tej przyczyny, że żaden z przepisów wymienionego tam rozporządzenia nie został powołany w podstawie zaskarżenia. Tymczasem, w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że nie stanowi okoliczności uzasadniającej rozpoznanie skargi kasacyjnej potrzeba wykładni przepisów, których naruszenie nie zostało wskazane jako jej podstawa,

podobnie jak nie stanowi okoliczności uzasadniającej rozpoznanie skargi kasacyjnej potrzeba wyjaśnienia zagadnienia prawnego, jeżeli zagadnienie to nie ma powiązania z podstawami skargi (a ściślej - z przepisami powołanymi jako naruszone w ramach podstaw kasacyjnych). Jeżeli więc wnoszący skargę kasacyjną powołuje się na potrzebę wykładni przepisów prawnych, to potrzeba taka musi odnosić się przynajmniej do jednej z przytoczonych podstaw kasacyjnych, a gdy tak nie jest, Sąd Najwyższy może odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Sąd Najwyższy rozpoznaje bowiem sprawę w granicach skargi kasacyjnej, które wyznaczają, między innymi, podstawy kasacyjne, a w ich ramach zarzuty naruszenia konkretnych przepisów prawa (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 4 września 2002 r., I PKN 682/01, OSNAPiUS z 2002 r. nr 24 - wkładka, poz. 5; z dnia 15 kwietnia 2002 r., II UKN 256/01, Prok. i Prawo z 2002 r. nr 10, poz. 44, czy też z dnia 20 sierpnia 2008 r., I UK 78/08, LEX nr 818579).

Zdaniem Sądu Najwyższego, skarżący w tej części swojego wniosku w istocie kontestuje więc sposób przeprowadzenia przez Sąd Apelacyjny oceny zebranych w sprawie dowodów oraz dokonane na tej podstawie ustalenia faktyczne. Zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być jednak zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, a z mocy art. 398¹³ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Skarga kasacyjna nie może być też uznana za oczywiście uzasadnioną. Sąd Najwyższy przypomina, że skarga jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 437), jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286). Powołanie się przez autora

skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695).

Uzasadniając oczywistą zasadność swojej skargi kasacyjnej skarżący podał, że Sąd Apelacyjny naruszył art. 382 k.p.c. Należy zatem przypomnieć, że w myśl tego przepisu sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Z naruszeniem tego przepisu mamy zaś do czynienia wtedy, gdy sąd drugiej instancji, mimo przeprowadzonego przez siebie postępowania dowodowego, orzekł wyłącznie na podstawie materiału zgromadzonego przed sądem pierwszej instancji albo oparł swoje merytoryczne orzeczenie na własnym materiale, z pominięciem wyników postępowania dowodowego przeprowadzonego przez sąd pierwszej instancji (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2007 r., III CSK 337/06, LEX nr 274217, z dnia 8 czerwca 2000 r., V CKN 1237/00, LEX nr 52389 z dnia 26 października 2000 r., II CKN 302/00, LEX nr 533919; z dnia 23 sierpnia 2001 r., II CKN 87/99, niepublikowany, z dnia 23 października 2007 r., II CSK 309/07, LEX nr 368455, z dnia 16 marca 1999 r., II UKN 520/98, OSNAPiUS 2000 nr 9, poz. 372, z dnia 14 kwietnia 1999 r., II UKN 559/98, OSNAPiUS 2000 nr 11, poz. 442 (notka), z dnia 19 grudnia 2000 r., II UKN 152/00, OSNAPiUS 2002 nr 16, poz. 393, z dnia 28 kwietnia 2005 r., I UK 229/04, niepublikowany). Przez pominięcie zebranego materiału należy jednak rozumieć niezajęcie co do niego stanowiska przez sąd (pominięcie przy dokonywaniu ustaleń oraz nieuwzględnienie w ramach dokonywanych rozważań). Nie jest natomiast pominięciem zebranego materiału niepodzielenie przez sąd twierdzeń strony lub nieuwzględnienie zgłoszonych przez nią wniosków, jeżeli sąd - obojętnie z jakich powodów i czy pogląd ten jest merytorycznie trafny - uzasadnił swoje stanowisko w tym względzie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 sierpnia 2000 r., IV CKN 1137/00, LEX nr

530702 oraz z dnia 21 lutego 2007 r., I CSK 446/06, LEX nr 253393). W niniejszej sprawie, co jednoznacznie wynika z lektury pisemnych motywów zaskarżonego wyrok, Sąd drugiej instancji nie pominął zaś przeprowadzonych na wniosek skarżącego dowodów z zeznań świadków, lecz jedynie - odmiennie niż Sąd pierwszej instancji – ocenił ich wiarygodność, wyjaśniając równocześnie przyczyny swojego stanowiska w tym względzie. Nie może być zatem mowy o naruszeniu, a zwłaszcza kwalifikowanym naruszeniu przez ten Sąd art. 382 k.p.c.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, iż skarżący nie wykazał potrzeby rozpoznania jego skargi kasacyjnej. Dlatego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji.